

# Mittetulundusühingu Saarte Kalandus uue rahastusperioodi (2023 – 2030) arengustrateegia avalik arutelukoosolek

21. 05. 2021

NASVA KLUBIS



# Päevakord

1. EMKF2 prioriteetidid 2021 – 2027
2. Hinnang organisatsiooni hetkeolukorrale
3. SWOT analüüs 2014 ja 2021, mis on muutunud?



# 1. EMK(V)F2 prioriteedid 2021 – 2027

Allikas: [MEM](#)

Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfond (EMKVF) 2021–2027

Perioodil 2021–2027 toetab Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfond Euroopa Liidu ühise kalanduspoliitika ja ühenduse merenduspoliitika rakendamist läbi nelja prioriteedi.

- Soodustada kestlikku kalandust ja mere bioloogiliste ressursside kaitset.
- Aidata kaasa toiduga kindlustatuse tagamisele Euroopa Liidus läbi konkurentsivõimelise ja kestliku vesiviljeluse ja turgude.
- Võimaldada sinise majanduse kestlikku kasvu ning aidata saavutada rannapiirkondade jõukust.
- Tugevdada ookeanide rahvusvahelist majandamist ning tagada merede ja ookeanide turvalisust, ohutust, puhtust ja kestlikku majandamist.



SAARTE  
KALANDUS



EMKF  
RAKENDUSKAVA  
2014-2020



Euroopa Liit  
Euroopa Merendus- ja Kalandusfond

# 1.1. EMKF (2) 2021 – 2027 prioriteedid

## Peamised muudatused võrreldes EMKF 1ga

- Meetmete asemel „toetusvaldkonnad“ - „areas of support“
- Kulude abikõlblikkus va ÜSMis sätestatu (Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses) on LR (liikmesriikide) pädevuses.
- Partnerlusleppe koostamise kohustus säilib, kuid seda ei pea tulevikus enam muutma.
- Paindlikkus eelarve tõstmisel ühest prioriteedist teise (max 5% prioriteedi ja 3% rakenduskava tasandil).

## Mittetoetatavad tegevused

- Kalalaeva püügivõimsust või kala leidmise võimet suurendavad tegevused
- Uute laevade soetamine **va rannapüügi noorkalurid**
- Laevade viimine kolmanda riigi lipu alla (ühisettevõtted)
- Uurimuslik kalapüük
- Ettevõtte omandi üleandmine
- Taasasustamine, kui seda ei näe ette EL majandamiskava
- Uute sadamate ja lossimiskohtade ehitamine
- Turusekkumismehhanismid
- Investeeringud kalalaevade nõuetega vastavusse viimiseks
- Investeeringud väikese aktiivsusega kalalaevadel



## 1.2. EMKF (2) 2021 – 2027 prioriteedid

### **Prioriteet 1 - Säästva kalapüügi ja mere bioloogiliste ressursside kaitsmise edendamine**

- EL ühise kalanduspoliitika raames keskkonna-, majanduslike, sotsiaalsete ja tööhõive eesmärkide saavutamine
- Investeeringud väikesemahulise rannapüügi laevadesse
- Kalavarude ja kalalaevastiku majandamine
- Püügitegevuse erakorraline peatamine
- Kontroll ja õigusnormide täitmise tagamine
- Andmete kogumine ja töötlemine kalavarude majandamise ja teaduslikel eesmärkidel
- Kalapüügi- ja vesiviljelustoodetega seotud lisakulude hüvitamine äärepoolseimates piirkondades
- Merede ja rannikualade bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitsmine ning taastamine

### **Prioriteet 2 - Liidu toiduga kindlustatuse parandamine konkurentsivõimelise ja säästva vesiviljeluse ja turgude kaudu**

- Vesiviljelus
- Kalapüügi- ja vesiviljelustoodete turustamine
- Kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemine

## 1.3. EMKF (2) 2021 – 2027 prioriteedid

### **Prioriteet 3 - Säästva sinise majanduse kasvu võimaldamine ja jõukate rannikukogukondade soodustamine**

- Kogukonna juhitud kohalik areng
- Merealased teadmised

### **Prioriteet 4 - Rahvusvahelise ookeanide majandamise tugevdamine ning ohutute, turvaliste, puhaste ja säästvalt majandatud merede ja ookeanide tagamine**

- Mereseire
- Rannikuvalvealane koostöö

### **Eelarve ettepanek**

Fondi kogueelarveks aastatel 2021–2027 on planeeritud 6 140 000 000 eurot, millest

- 5 311 000 000 eurot on liikmesriikide kasutuses ja
- 829 000 000 eurot Komisjoni hallata.

Eesti eelarve 97 391 060 eurot (**väheneb ca 3,5%**)

## 2. Hinnang organisatsiooni hetkeolukorrale

Käesoleva perioodi EMKF meetme 3.3. eelarve koos tänase strateegia muudatusega on 3 763 601,76 €

Toetatud on projekte summas 2 996 225,49 €

**Eelarve jääk on 762 123,80 €**

**Hinnang arengustrateegia elluviimisele:** Töökohti loodud ei ole, raske on hoida seniseid töökohti. Saare MK kaluritel annab käibe ahven, räimepüük minimaalne. Ettevõtteid loodud minimaalselt, töötavate firmade käibed langevad, ka kasumid. Kalapüügiloa omanikke on 248, ajaloolist püügiõigust juurde tekkida ei saa. Aastas võõrandatakse 10 % ajaloolisest püügiõigusest, FIE-ks enam ei hakata, ostjad on OÜ-d.

Projektitaotlejad on valdavalt ühingu liikmed, KOV taotleb sadama, koelmualade ja sotsiaalse heaolu ja kultuuripärandi edendamise suunal. Toetust saanud kalurite lossimise osakaal muutnud ei ole, paranenud on lossimistingimused.

Valdavas enamuses on arengustrateegia tegevussuundades püstitatud eesmärgid täidetud.

## 2.1. tegevussuundade eesmärkide täitmine

### Tegevussuund 1: kala- või vesiviljelus toodete väärindamine või turustamine

#### Püstitatud eesmärgid:

- 1. E1: Turule on lisandunud uued kohalikust kalast valmistatud tooted.**
- 2. E2: Saaremaa kalanduspiirkonnas on 18 kala väärindavat tunnustatud ja/või teavitatud mikroettevõtet.**

*Arengustrateegia tegevussuuna nr 1. eesmärgi E1 sihttase „ Saaremaa kalanduspiirkonnas on 15 erinevat kalatoodet „ on täidetud, turule tulnud uute kalatoodete arv on sihtasemest suurem. Arengustrateegia tegevussuuna nr 1. eesmärgi E2 sihttase „ Saaremaa kalanduspiirkonnas on 18 kala väärindavat tunnustatud ja/või teavitatud mikroettevõtet, mis on loonud 2 uut täistöökoha“ on osaliselt täidetud, turule on tulnud üks kala väärindav teavitatud mikroettevõtja.*

*Uusi ettevõtjaid ei ole lisandunud, varasemalt tegutsenud ettevõtjad on oma tegevust laiendanud.*



## 2.2. tegevussuundade eesmärkide täitmine

### Tegevussuund 2: mitmekesistamine

#### Eesmärk:

- 1. E1: Kalandussektori ettevõtjatele on loodud võimalused täiendavate sissetulekute saamiseks sh rannikuturismi edendamise valdkonnas.**

*Vahehindamise tulemusel võib öelda, et tegevussuuna eesmärgi E1 sihttase „30 kalandussektori ettevõtjat saab täiendavaid sissetulekuid väljaspool kalapüüki“ on strateegia perioodi lõpuks võimalik täita.*

*Eesmärgi E1 sihtaset 8 uue töökohta lisandumise kohta ei ole vahehindamise tulemuste analüüsi põhjal võimalik täita. Läbiviidud suulise küsitluse andmete alusel saab väita, et tänu mitmekesistamise tegevussuunale on võimalik säilitada seniseid töökohti, uute loomine ei ole majanduslikult võimalik.*

#### Põhjendused:

*1. Kalapüügi välisel perioodil muust majandustegevusest saadud tulu ei võimalda luua uusi töökohti. Lisategevusala aitab kaluril üle elada kalapüügi välise perioodi.*

## 2.3. tegevussuundade eesmärkide täitmine

### Tegevussuund 3: kalasadamate uuendamine

#### Eesmärgid:

1. **E1: Täielikult on renoveeritud 4 kalasadamat. Igas renoveeritud sadamas on olemas vähemalt kai, slipp, võimalused kala lossimiseks, kala vastu võtmise võimalused, esmased hoiustamistingimused, kaluritele on tagatud esmased olme- ja sanitaaringimused. Toetust saavad taotleda sadamate nimekirjas olevad sadamad.**
2. **E2: Sadamates, kus kala lossitakse, on paranenud lossimistingimused. Renoveeritud sadamas on olemas vähemalt kai, slipp, võimalused kala lossimiseks, kala vastu võtmise võimalused. Toetust saavad taotleda sadamate nimekirjas olevad sadamad.**

*Arengustrateegia tegevussuuna nr 3 eesmärgi E1 sihttase on valdavas ulatuses täidetud.*

*Vahehindamise tulemusel võib öelda, et tegevussuuna eesmärgi E1 sihttaset „Kokku vähemalt 9 sadamat on täielikult renoveeritud“ on strateegia perioodi lõpuks täidetud. Arengustrateegiasse on kantud 19 kalasadamat, millest on täielikult renoveeritud (või on renoveerimine veel pooleli) 13 sadamat (Kallaste, Mõntu, Taaliku, Nasva jõesadam, Koguva, Kungla, Läätsa, Muratsi, Orissaare Uisusadam, Tori jõesadam, Turja, Võrkaia sadam, Abaja sadam). Renoveeritud sadamates on paranenud ka kala vastuvõtu-, hoiu- ja esmatöötlemise tingimused.*

*Vahehindamise tulemusel võib öelda, et tegevussuuna eesmärgi E2 sihttase „Vähemalt 14 sadamas on lossimistingimused paranenud“ on täidetud.*

## 2.4. tegevussuundade eesmärkide täitmine

### Tegevussuund 4: koelmualade taastamine ja loomine ning angerja ja haugi eksperimentaalne asustamine

Eesmärk:

1. E1: Kalavarude taastootmiseks on tingimused paranenud.
2. E2: Angerja noorjärgud on Saaremaa rannikumerre eksperimentaalselt asustatud.
3. E3: Haugi noorjärgud on Saaremaa rannikumerre eksperimentaalselt asustatud

*Arengustrateegia tegevussuuna nr 4 eesmärgi E1 sihttase „Vähemalt kahel veekogul on koelmukohtade arv suurendatud“ on täidetud. 4 veekogul Muhu vallas on kudealade tingimused paranenud (Nossa soon, Pädaste jõgi, Soonda jõgi, Lõetsa jõgi). Parendatud on koelmukohtade seisukorda Kihelkonna jõel, Pilguse lahes, Randküla jõel ja Oitme jõe suudmealadel; Riksu jõe kolmel lõigul, Leisi jõel, Tori lahel, Vilsandil, Aenga lahel ja Aenga ning Põldealust lahte ühendav kraav.*



## 2.5. tegevussuundade eesmärkide täitmine

**Tegevussuund 5: sotsiaalse heaolu ja kultuuripärandi, sh kalanduse- ja merenduse kultuuripärandi edendamine kalanduspiirkonnas**

**Eesmärgid:**

- 1. E1: Laiendatud on avalikke maale- ja merelepääsu võimalusi koos vajaliku taristuga.**
- 2. E2: Loodud on võimalused kalandussektori organisatsioonide ühistegevuseks ja piirkondliku kultuuripärandi tutvustamiseks.**
- 3. E3: Kalandus- ja meresektor on maakonnas nähtavad.**
- 4. E4: Lapsed ja noored on haaratud kalatraditsioonide säilitamisse maakonnas**

*Arengustrateegia tegevussuuna nr 5 eesmärgi E1 sihttase ei ole täidetud.*

*Vahehindamise tulemusel võib öelda, et tegevussuuna eesmärgi E1 sihttaset „**Loodud või korrastatud on vähemalt 20 avalikus kasutuses lautrikohta**“ ei ole strateegia perioodi lõpuks võimalik täita.*

*Põhjendused:*

- 1. Lautrikohtade korrastamise taotluseid ei ole esitatud.*
- 2. Kogukonna liikmed korrastavad lautrikohti ise, kuna see ei nõua suuri investeeringuid.*

## 2.6. tegevussuundade eesmärkide täitmine

*Arengustrateegia tegevussuuna nr 5 eesmärgi E1 sihttase on täidetud osaliselt.*

*Vahehindamise tulemusel võib öelda, et tegevussuuna eesmärgi E2 sihttaset „Saare maakonnas on kokku vähemalt kolm kalandussektori organisatsioonide ühistegevuseks mõeldud hoonet“ on strateegia perioodi lõpuks võimalik valdavalt täita (Mäebe kogukonna ja rannakalurite köök, Atla sadamahoone, Saarte Kalamaja hobikalastajate hoone renoveerimine)*

*Arengustrateegia tegevussuuna nr 5 eesmärgi E3 sihttase „Saare maakonnas toimub kokku vähemalt kolm kalandus- ja meresektorit tutvustavat sündmust aastas“ on valdavalt täidetud (kalurite päev, meede 3.2, avatud kalasadamate päev, merepäevade üritused Saaremaa väikesadamates).*

*Arengustrateegia tegevussuuna nr 5 eesmärgi E4 sihttase „Maakonnas toimub vähemalt 5 lastele ja noortele suunatud kalandus- ja meresektorit tutvustavat üritust/õpituba“ on täidetud („Õpituba „Kena kala“ nooremale kooliastmele“*

*2. MTÜ Laagri Elamus „Lastelaagrile sportliku merevarustuse soetamine“)*



### 3. Piirkonna SWOT analüüs 2014

Tugevused	Nõrkused
<ol style="list-style-type: none"><li>1. Tublid ja tegusad kalurid</li><li>2. Pikaajaline praktiline kogemus kaluritel</li><li>3. Töötleva tööstuse olemasolu</li><li>4. Püügiõigused on olemas</li><li>5. Algatusrühmal on olemas strateegia elluviimise kogemus</li><li>6. Toetuste raames on soetatud uued püügivahendid ja korrastatud sadamad</li><li>7. Algatusrühma meeskond on kogunud ja aktiivne</li><li>8. Algatusrühma liikmed on otsuste tegemisse kaasatud</li><li>9. Kalavarud on kasvanud</li><li>10. Maakonna sadamate võrgustikku on renoveeritud</li><li>11. Koostöö kalurite vahel on paranenud</li><li>12. Noorte kalurite aktiivsus on tõusnud</li><li>13. Saaremaal on positiivne kuvand</li></ol>	<ol style="list-style-type: none"><li>1. Kalurite põlvkond on vananev</li><li>2. Kalapüük on hooajaline – sissetulekud on ebastabiilsed</li><li>3. Kohaliku kala tarbimine on ühiskonnas vähenenud – prevaleerivaks on mujalt sisse toodud odavam kala, nt lõhe (allikas: Kalanduse Teabekeskuse uuring)</li><li>4. Kalurite oskused kala väärindamiseks on vähesed</li><li>5. Ajaloolise püügiõiguse saamine on raske ja kallis</li><li>6. Mõningates sadamates on omandiküsimused segased. Kuna sadamaala kuulub mitmetele isikutele, siis puudub üks konkreetne arendaja, mistõttu on investeringute taotlemine raskendatud</li><li>7. Kaluriametiga alustamine on raske (seadmete soetamine jms)</li><li>8. Mitmete oluliste sadamate renoveerimine on lõpetamata</li><li>9. Lautrikohad on korrastamata</li><li>10. Hüljeste ja kormoranide suur hulk</li></ol>

# 3.1. Piirkonna SWOT analüüs 2014

Võimalused	Ohud
<ol style="list-style-type: none"><li>1. Kala tarbimise populaarsus kasvab</li><li>2. Kalurite täiendavate sissetulekute tekkimine (turism jms)</li><li>3. Turismi tähtsuse tõus (suurem saare külastatavus jms)</li><li>4. Hüljeste ja kormoranide arvukuse reguleerimine</li><li>5. Euroopa Liidu toetused kalandusele</li></ol>	<ol style="list-style-type: none"><li>1. Tänapäevaste kalavarude vähenemine</li><li>2. Välispoliitiline olukord (sanktsioonid ekspordile jms)</li><li>3. Kala kokkuostuhindade ebastabiilsus</li><li>4. Euroopa Liidu toetuste vähenemine</li><li>5. Kliimamuutusest tingitud ohud (tormide arvu sagenemine jms)</li><li>6. Kalandusalase seadusandluse ülereguleeritus</li><li>7. Riigil puudub ühtne merenduspoliitika – puudub üldine arusaam, vastav haridus on lünklik ja noorte huvi on vähene (toetav taust on kesine)</li></ol>

## 3.2. Piirkonna SWOT analüüs 2021, mis on muutunud!

### Tugevused

- 1 Piirkonna kalurid on tublid ja tegusad ning omavad pikaajalist praktilist kogemust.
- 2 Koostöö kalurite vahel on paranenud
- 3 Töötleva tööstuse olemasolu
- 4 Püügiõigused on olemas
- 5 Algatusrühmal on olemas strateegia elluviimise kogemus
- 6 Algatusrühma meeskond on kogenud ja aktiivne
- 7 Algatusrühma liikmed on otsuste tegemisse kaasatud
- 8 Paranenud on lossimistingimused sadamates, olulised sadamad on renoveeritud
- 9 Noorte kalurite aktiivsus on tõusnud
10. Saaremaal on positiivne kuvand
11. Kohaliku kala tarbimine ühiskonnas näitab tõusutrendi
12. Kalurite oskused kala väärindamisel on paranenud

### Nõrkused

- 1 Kalurite põlvkond on jätkuvalt vananev
- 2 Kalapüük on hooajaline – sissetulekud on ebastabiilsed
- 3 Kalavarud vähenevad
- 4 Kaluriametiga alustamine on raske (ajaloolise püügiõiguse saamine on raske. Kulukas on ka aluse ja püügivahendite soetamine jms)
- 5 Hüljeste ja kormoranide arvukus näitab tugevat tõusutrendi
- 6.



### 3.3. Piirkonna SWOT analüüs 2021, mis on muutunud!

#### Võimalused

- 1 Kala tarbimise populaarsus kasvab, turg kohalikule kalale ja kalatoodetele on olemas (nõudlus ületab hetkel pakkumise)
- 2 Kaluritele täiendavate sissetulekute tagamine tegevuste mitmekesistamise toel
- 3 Soodustada kestlikku kalandust ja mere bioloogiliste ressursside kaitset (kala noorjärkude eksperimentaalne asustamine kalavarude suurendamiseks koostöös teadlastega)
- 4 Hüljeste ja kormoranide arvukuse reguleerimine riiklikult väljatöötatud radikaalsete meetmetega (või piisavas mahus kahjude hüvitamine)
- 5 Piisavas mahus Euroopa Liidu toetuseid kalandusele
- 6 Aktiivne kaasalöömine kalandusvaldkonda reguleerivate õigusaktide väljatöötamisel ja muutmisel
- 7 Säästva sinimajanduse arendamise toetamine (veekogude liigirikkuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine)

#### Ohud

- 1 Kalavarude jätkuv drastiline vähenemine
- 2 Välispoliitiline ja majanduslik olukord (sanktsioonid ekspordile, koroonakriisi jätkumisest tingitud piirangud jms)
- 3 Kala kokkuostuhindade ebastabiilsus
- 4 Euroopa Liidu toetuste vähenemine
- 5 Kliimamuutusest tingitud ohud (tormide arvu sagenemine (tuuliseid ilmu piirkonnas järjest rohkem jms)
- 6 Kalandusalase seadusandluse ülereguleeritus
- 7 Riigil puudub ühtne merenduspoliitika – puudub üldine arusaam, vastav haridus on lünklik ja noorte huvi on vähene (toetav taust on kesine)
- 8 Meretuuleparkide rajamine